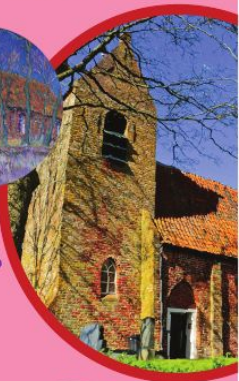

In het SPOOR van DE PLOEG

3 e-bikeroutes door
NOORD-Groningen
via knooppunten
of app

Route 1 – **KLEURRIJK**

165
km

Route 2 – In **GEUREN** en **KLEUREN**

90
km

Route 3 – **SCHILDERACHTIG**

56
km

Deze drie e-bikeroutes starten vanaf het Groninger Museum, Museumeiland 1 in Groningen.

Je volgt deze aan de hand van knooppunten of laat je navigeren door de RoutAbel-app (zie laatste pagina).

De routes zijn uiteraard op elk ander (knoop)punt op te pakken. Al fietsend ontdek je het mooiste van Noord Groningen!

Route 1 is een meerdaagse tocht van 165 km. Zowel route 2 (90 km) als route 3 (56 km) zijn in één dag te fietsen.

WELKOM *in Groningen*

Wolkenpracht, de enorme weidsheid waardoor je zo ver kunt kijken als je wilt en het licht dat het landschap steeds weer een andere kleur lijkt te geven. Dát is het Groninger landschap, dat zo geliefd was bij de kunstenaars van De Ploeg. Keer op keer legden ze dit beeld vast, wars van alle academische regels. Begin twintigste eeuw richtte een groep jonge kunstenaars de Groninger Kunstkring De Ploeg op. Als reactie op het artistieke klimaat in Groningen. Nu, ruim honderd jaar later, wordt De Ploeg beschouwd als één van de belangrijkste kunstenaarsgroepen in de Nederlandse kunstgeschiedenis.

Tijdens deze fietsroutes word je in het spoor van De Ploeg meegenomen door Stad en Ommeland. Naar plekken die de Ploegers inspireerden en dierbaar waren. Kijk met een Ploegblik naar het Groninger land en zie de windstrepen in de lucht, ontdek de veelheid aan geeltinten in het rijpe graan en word verliefd op de idyllische dorpjes met hun uit baksteen opgetrokken kerken. En ondertussen kom je van alles te weten over de kunstkring en zijn kunstenaars.

Veel fietsplezier!

Namens Stichting De Ploeg in Stad en Ommeland,

Andreas Blühm

Algemeen directeur Groninger Museum

Groninger Kunstkring DE PLOEG

In de zomer van 1918 bundelen jonge kunstenaars hun krachten. De meesten zijn afgestudeerd aan Academie Minerva Minerva. Enthousiast en klaar om het publiek hun werk te laten zien. Maar die kans lijkt de gevestigde orde hen niet te willen geven. Ze richten een kunstkring op en noemen zichzelf 'De Ploeg', omdat ze vinden dat er nog veel terrein ontgonnen moet worden als het gaat om moderne kunst in Groningen.

Samen

Iedereen die zich serieus met kunst bezig hield, kon lid worden. Naast schilders waren ook beeldhouwers, letterkundigen, musici en architecten lid. Omdat er allerlei disciplines in De Ploeg vertegenwoordigd waren, werkte menigeen samen. Zo waren er schilders die gebouwen beschilderden voor architecten, architecten die ateliers en huizen (ver)bouwden voor schilders, schilders die illustraties maakten voor dichters of objecten voor musici.

Wasverf

Veel Ploegkunstenaars schilderden met wasverf; een mengsel van bijenwas en benzine dat door olieverf wordt gemengd.

Deze matte verf droogde snel, zodat men in staat was om snel te werken met vloeibare verven zonder dat deze met elkaar vermengd raakten. Mooie, matte onvermengde kleurvlakken met heldere en volle kleuren waren het resultaat.

Het echte WERK

Door de hele provincie vind je architectuur en beelden van De Ploegkunstenaars. In dorpen, parken en andere openbare ruimtes. En wil je schilderijen zien? Naast de enorme collectie in het Groninger Museum, kun je ook terecht in het Veenkoloniaal Museum in Veendam, Museum De Oude Wolden (MOW) in Bellingwolde, het Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum en het Noordelijk Scheepvaartmuseum in Groningen. Soms zijn ze alleen tijdens exposities te zien. Check voor de zekerheid de websites.

Een VRIENDSCHAP met GEVOLGEN

Als Jan Wiegiers in 1920 een ernstige vorm van TBC krijgt, verzamelen zijn Ploegvrienden geld in zodat hij naar de zuivere berglucht van Davos kan gaan om te herstellen. Daar ontmoet hij de Duitse expressionist Ernst Ludwig Kirchner, lid van de Duitse schildersgroep Die Brücke. Deze ontmoeting betekent het begin van een diepe vriendschap die grote gevolgen heeft voor de schilderkunst in Groningen. Als Jan Wiegiers in 1921 terugkeert in de stad introduceert hij het expressionisme onder de Ploegleden.

Ernst Ludwig Kirchner

Jan Wiegiers

Johan Dijkstra die Jan Wiegiers schildert

Jan Wiegiers die Johan Dijkstra schildert

Duelportretten

De vele portretten die de Ploegkunstenars van elkaar maakten, weerspiegelen de onderlinge vriendschappen. Vaak gaat het om duelportretten, een bekend fenomeen binnen De Ploeg. De Ploegers waren dol op dit gelijktijdig schilderen van elkaar; het was een soort competitie tussen beide schilders.

Groninger **BORGEN**

Weten hoe de adel vroeger leefde? Neem dan eens een kijkje in een borg. Ooit stonden er meer dan honderd van deze prachtige landhuizen in de provincie. In de enkele die het heden haalden, ben je van harte welkom. In bijna elke fietsroute kom je er wel een tegen... Wist je trouwens dat een lange oprijlaan vroeger een statussymbool was? Bezoekers aan het huis kregen zo alle tijd om het eigendom van de bewoner te bewonderen. Hoe langer de laan, hoe rijker de eigenaar!

Borg Verhildersum

Bakstain

Het rood van de bakstenen in Noord-Nederland wijkt af van andere rode bakstenen. Is het licht hier anders? Nee, het is de klei waarvan de steen is gemaakt. Deze vette zeeklei heeft een uitzonderlijk hoog ijzergehalte en een lage hoeveelheid kalk. Maar liefst tachtig steenfabrieken, daterend vanaf ca.1850, zijn samen verantwoordelijk voor al die karakteristieke, Gronings-rode gebouwen.

Hoogholtje

Onderweg kom je vast en zeker hoogholtjes tegen: een Groningse benaming voor een hoge, vaste voetbrug. Hoog genoeg voor schepen om er onderdoor te varen. 'Holt' is Gronings voor hout. Nieuwere exemplaren van staal of beton worden, heel gevat, 'hoogiezertje' of 'hoogbetonje' genoemd.

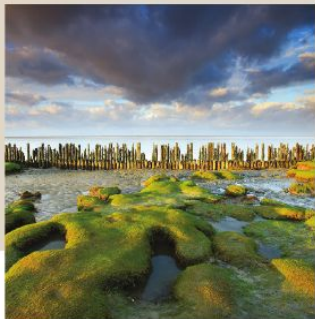
Op zijn MOOIST

Van april tot augustus kleurt Groningen geel door velden vol graan en koolzaad. De gele bloemen van het koolzaad zitten vol nectar. Bijen zijn er dol op en bestuiven onopgemerkt de bloemen. Koolzaad kan zich trouwens ook zelf bestuiven. Na de bestuiving vindt de bevruchting plaats waarna de zaden beginnen te groeien. In augustus wordt het geoogst. Net als het graan, dat inmiddels rijp en droog is.

Route 1

KLEURRIJK

165
km

Het werk van de Ploegers is kleurrijk. Geen wonder. Als je door het landschap fietst, ontdek je dat Groningen een bont palet van kleuren is. Met het rood van de boerderijen, kerken, borgen, villa's en arbeidershuisjes, gebouwd met de typisch Groninger bakstenen. Het groen van de weilanden, de dijken met schapen en akkers met bloeiende aardappelplanten. Het geel van velden met wuivend graan, geurend koolzaad en bloeiende mosterd. Het blauw van de luchten, rivieren, diepen en het Lauwersmeer en de Waddenzee. En natuurlijk het grijs van klei...

Rode KOETJES

Geen wonder dat Jan Altink, als zoon van een veehouder, graag het plattelandsleven schilderde. Voor veel schilders van De Ploeg was het Groninger landschap een belangrijk onderwerp. Door de zo kenmerkende hooggeplaatste horizonten en het heftige kleurgebruik brachten ze de uitgestrektheid en ruigheid van het Groninger land tot uitdrukking.

Jan Altink

Een **WEILAND** **VOL Groninger blaarkoppen**

Je herkent ze aan een zwarte of rode ring rond de ogen.
De Groninger blaarkop is een oud runderras dat van oudsher in Groningen voorkomt, waar ze al eeuwenlang op de vruchtbare kleigrond grazen. Hun relatief lage gewicht en de brede klauwen maakt dat ze heel geschikt zijn voor drassige weiden. Het is een zogenaamde dubbeldoelkoe: boeren houden de koeien voor hun melk én voor hun vlees.

Kijk op de **WADDENZEE**

Als je bij Noordpolderzijl de dijk op fietst, heb je het prachtigste vergezicht. Over de Waddenzee met zijn mooie wolken, kwelders en bijzonder licht. Geen wonder dat de kunstenaars hier graag komen voor inspiratie.

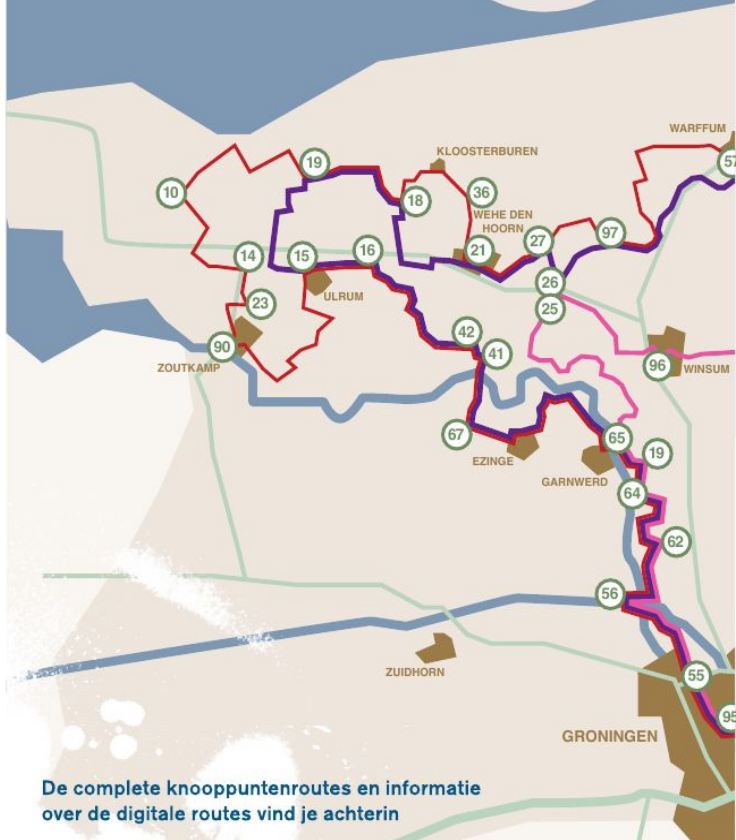
Voor Ekke Kleima was het vanuit Warffum maar een klein eindje.

Maar ook schilders die in de stad woonden, kwamen er graag.

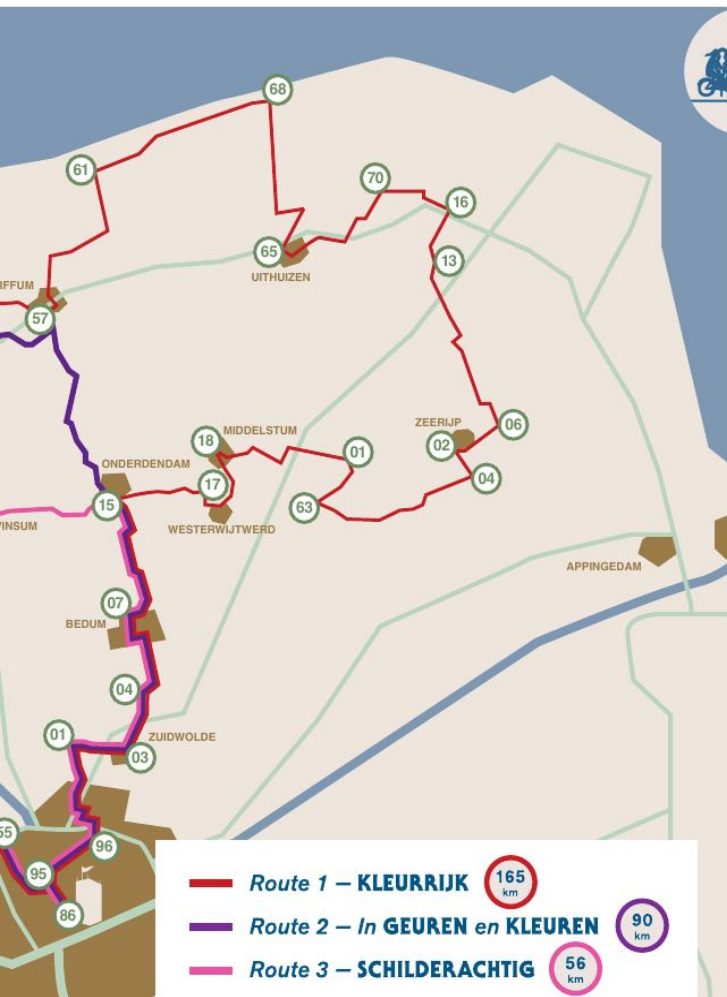

In het SPOOR van DE PLOEG

3 e-bikeroutes door
NOORD-Groningen
via knooppunten
of app

De complete knooppuntenroutes en informatie
over de digitale routes vind je achterin

Route 2

In GEUREN en KLEUREN

90
km

Midden in het prachtige, Groninger landschap voel je de natuur en de kracht van de wind. Zie je hoe het licht het landschap steeds een andere kleur geeft? Dit is wat De Ploegkunstenaars ook voelden. En wat ze op hun doeken probeerden vast te leggen. Op de fiets gaat het langs plekken die Ploegers inspireerden en dierbaar waren. En ondertussen kom je van alles over hen te weten.

Fietsen

In Groningen wordt veel gefietst. In de Ommelanden zie je de scholieren buigend over het stuur door weer en wind naar school fietsen. En in de stad bepalen fietsen, en vooral geparkeerde fietsen, het stadsbeeld. Toegegeven, er staat vaak een windje. Heerlijk als je die in je rug voelt. Maar heb je een keer tegenwind? Dan zet je je voeten toch iets steviger op de pedalen?

Groninger MOSTERD

Als je door het Groninger platteland fietst, kom je ongetwijfeld gele mosterdvelden tegen. Groningen kende in de eerste helft van de vorige eeuw tientallen mosterdfabrieken. Mosterd werd vroeger gebruikt door mensen die niet genoeg geld hadden voor dure specerijen. De Eenrummer mosterd is wereldberoemd. Pittig met een grove korrel.

Je ziet ze **V**LIEGEN

Weidevogels zijn dol op het Groninger platteland, waar ze zich thuis voelen op de vochtige graslanden. Als je ze niet ziet, hoor je ze ongetwijfeld! De Kieviten verraden hun aanwezigheid met een keurig 'tjoewiet'. Ze zijn ware stuntvliegers. Behendig vliegen ze in bochtige vluchten over hun territorium en gaan daarbij zelfs over de kop. Puur om indruk te maken, want de meest acrobatische mannetjes zijn voor de vrouwtjes het aantrekkelijkst. Toneelspelers zijn het ook. Bij gevaar veinst een Kievit een gebroken vleugel om zo een naderend roofdier bij het nest weg te lokken.

Aduarderzijl

Dit gehucht is genoemd naar de gelijknamige spuisluis die hier rond 1400 is aangelegd door de monniken van het nabijgelegen klooster in Aduard. Het ligt op de kruising tussen het Reitdiep en het Aduarderdiep, dat door diezelfde monniken is gegraven. De tweede sluis, de Kokersluis, is in 1867 aangelegd. Ernaast staat het Waarhuis. Oorspronkelijk was dit in gebruik als rechtshuis, later als sluiswachterswoning en café. Tegenwoordig wordt er gemuseerd, getrouwd en geëxposeerd. 'Waren' is een ander woord voor bewaren of bewaken.

Route 3

56
km

SCHILDERACHTIG

Heerlijk fietsen door één van de oudste cultuurlandschappen van West-Europa. De mensen die zich vanaf 500 voor Chr. in het Reitdiepgebied vestigden, woonden op hoger gelegen delen in het landschap. Er ontstonden wierden die bij overstromingen boven de golven uitstaken en bewoners en hun dieren beschermden. De wierdedorpen waren begrijpelijkerwijs zeer populair om te wonen. Maar de ruimte was beperkt. Rond het jaar 1000 begon men met het aanleggen van dijken om ook lager gelegen gronden beter te beschermen tegen het water. Plaatsnamen die eindigen op 'werd' verraden dat het om een wierdedorp gaat. Zoals Feerwerd, Garnwerd of Dorkwerd bijvoorbeeld.

Stad

'Stad', zoals de plaats Groningen ook wel wordt genoemd, ligt op de meest noordelijke uitloper van de Hondsrug. Het is een echte studentenstad. Al sinds 1614 kent zij een universiteit. Van de ruim 200.000 inwoners is zo'n 60.000 student. Hoewel stadgers eigenlijk een benaming is voor een bewoner van de stad Groningen, wordt de term voornamelijk gebruikt om verschil te maken tussen studenten en niet-studenten. Groningen is een prachtige stad van hofjes, moderne architectuur, historische gebouwen, veel fietsen en cafés waar studenten en stadgers proosten bij een glas bier.

Reitdiep

Het Reitdiep is een oerstroom, die vanuit de Drentse zandgronden meanderend haar weg vond naar zee. Deze kwam uit in de Lauwerszee en was eeuwenlang de enige open verbinding tussen Groningen en de Waddenzee. Van heinde en verre voeren handelsschepen het Reitdiep op, op weg naar Groningen. Zeker tot het einde van de 19e eeuw was de invloed van eb en vloed nog goed merkbaar. Tót in 1877 de grote, vier kilometer brede zeegeul bij Zoutkamp werd afgesloten.

Blaauwbörgje

Een belangrijke plek voor de Ploegleden was Blaauwbörgje; een paar boerderijtjes met schuurtjes, een oude appelgaard, gelegen onder aan de glooiende dijk aan het Reitdiep. Omringd door bomen en struiken. Al tijdens hun studie aan Academie Minerva stimuleerde docent F.H. Bach zijn

studenten de vrije natuur op te zoeken en bracht hen naar deze plek. Ook na hun studietijd bleven de Ploegers er komen. Deze buitendagen waren erg gezellig. Er werd volop geschilderd, geschetst en gediscussieerd. Johan Dijkstra zei hierover: "We raakten hier voor 't eerst los van het grijs van de Haagse school en leerden wat we opgestoken hadden van de moderne kunst, te toetsen aan de natuur. We kunnen wel zeggen dat de Groninger schilderkunst daar geboren is".

Een KIJKJE

George Martens is in 1894 in Groningen geboren. Van zijn vader, zelf een verdienstelijk amateurschilder van zeegezichten, kreeg hij zijn eerste schilderlessen. George had talent en ging naar kunstacademie Minerva. Daar leerde hij Johan Dijkstra, Jan Altink en Jan Wiegers kennen met wie hij in 1918 Kunstkring De Ploeg oprichtte. Ook ontmoette hij daar zijn toekomstige vrouw, de zes jaar oudere Alida Pott. Ze was, als één van de eerste vrouwen, ook lid van De Ploeg. Naast haar baan als tekenlerares, schilderde ze, ontwierp ze het Ploegvignet en zat ze in het bestuur. Nadat ze met Martens getrouwd was, exposeerde ze minder. Ze was kostwinner, zorgde voor hun twee zonen en had een broze gezondheid. Alida overleed op 43-jarige leeftijd aan een longziekte.

George Martens

Alida Pott door George Martens

Colofon

Redactie

Tineke Fortuin

Ingrid Middag

AbelLeisure, Lochem

Vormgeving

Hugomatic, Groningen

Foto's

Groninger Museum

Groninger Archieven

Marketing Groningen

Marten de Leeuw, J.J. Folkers,

S.J. Bouma, P. Kramer,

E. Theijssen Czn., Jos Lange,

Diemer Bosma en Hugomatic

Met dank aan

Groninger Museum,

Stichting Johan Dijkstra

Eerste druk

Augustus 2020

Disclaimer

Hoewel de grootst mogelijke zorg is besteed aan de samenstelling van de routes kan de uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van fouten of veranderingen in details van de routes. Door middel van updates probeert de samensteller van de routes veranderingen bij te houden. Wij horen het graag als je onderweg onverwachte dingen tegenkomt.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j^o het Besluit van 20 juni 1974, St.b.351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

E-biken met je SMARTPHONE

Je kunt deze e-bikeroutes fietsen via knooppunten of met de gratis RoutAbel-app die je navigeert en onderweg bijzondere verhalen vertelt. Aangevuld met foto's, muziek- en geluidsfragmenten en natuurlijk (kunst)historische achtergrondinformatie. Deze digitale route wijkt op sommige plekken af van de fietsknooppunten, zodat je het allermooiste te zien krijgt! Informatiepanelen langs de route geven je nóg meer info. Zo kom je (bijna) alles te weten over deze bijzondere kunstkring!

Hoe?

Download de RoutAbel-app in de appstores van Apple of Google. Open de app en zoek de routes die je gaat fietsen. Klik op en scan de QR-code. Zo download je deze route(s) kosteloos.

Om in te LIJSTEN!

Hiernaast vind je de drie knooppunten-routes weergegeven in een lijst. Druk de binnenkant er uit en ga op pad. En de lijst? Daarmee kun je onderweg door de ogen van een Ploegkunstenaar kijken.

Tip

Maak hiervan een foto!
Voor jezelf of post deze op je social media onder vermelding van #inhetspoorvande ploeg

86	87	95	55	56	57	62	64	19	65	47	66
67	41	40	94	16	24	15	91	92	90	89	23
14	10	09	11	12	19	18	36	21	28	27	98
97	29	30	44	43	57	60	61	68	75	65	74
70	73	16	15	13	06	02	04	61	62	63	01
08	19	18	17	37	15	39	07	06	04	03	01
89	96	95	87	86							

Route 1 – KLEURRIJK

165
km

86 87 95 55 56 57 62
64 19 65 47 66 67 41
40 94 16 24 15 13 12
19 18 17 52 20 21 28
27 26 97 29 30 44 53
50 16 15 39 07 06 04
03 01 89 96 95 87 86

Route 2 –
In GEUREN en KLEUREN

90
km

86 87 95 55 56 57 62
64 19 65 48 45 42 25
49 71 69 95 14 15 39
07 06 04 03 01 89 96
95 87 86

Route 3 – SCHILDERACHTIG

56
km

In het **SPOOR** van **DE PLOEG**

Tijdens drie prachtige e-bikeroutes door Stad en Ommeland, word je meegenomen naar plekken die de kunstenaars van De Ploeg inspireerden en dierbaar waren. En ondertussen kom je van alles te weten over deze kunstkring en kunstenaars. Je kunt de routes fietsen via het fietsknooppunten-netwerk of met de gratis RoutAbel-app die je navigeert en onderweg bijzondere verhalen vertelt.

€4,⁹⁵